

ве другим градовима приређују домови културе. Расположиви простор задовољно би и потребе за радним просторијама и што је најважније, одговарајућим депоом за чување и смештај музејског фонда. Такође би се организовала и савремено опремљена конзерваторска радионица, као и стручна библиотека. Једна учионица би сачувала свој првобитни изглед и служила за повремене генерацијске сусрете бивших бака старе краљевачке школе. У њој би се могла организовати и завичајна настава, пригодни сусрети с борцима, одговарајуће документарне, филмске пројекције, разговори, саветовања и сл. У новом простору репрезентативног здања које већ својим спољњим изгледом најављује одговарајући културно-уметнички садржај, музеј би могао у потпуности организовати и спровести своју праву мисију просвећивања и оплемењивања средине због које и постоји.

Навикнути у другим срединама, а примери су бројни свуда, чак и у непосредном оуседству (Чачку, Крушевцу, Крагујевцу) да се музејско здање у визурама градским само издваја својом репрезентативношћу, очекујемо да ће и Краљево ускоро бити удостојено оваквим културним догађајем. Кажемо ускоро, јер старо, оронуло здање у улици Војводе Степе, окружено новом школом, обновљеном црквом, угрожено немилосрдном саобраћајницом и бурним токовима савременог, урбаног живота неће издржати дуго. Залажемо се у име очувања препознатљивог лика једне већ упамћене вароши, у име поштовања градитељске традиције и пионирских дана нашег школства за заштиту и обнову старе школе. У име културних потреба једног града окруженог бројним сведоцима блиставе прошлости нашег историјског развоја, житеље овог града, генерације које ће у њему сазревати мора да окупља и васпитава један нови, репрезентативни музеј смештен у обновљеном здању старе карановачке школе.

У МУЗЕЈУ ДОКТОРА ХОЗЕ РИЗАЛА У МАНИЛИ

05 ? Воја БЛАГОЈЕВИЋ

ДЕЛИЋ КРАЉЕВА НА ФИЛИПИНИМА

* У далекој острвској земљи, у најпознатијем музеју Филипина, стоји превод песме др Ризала објављен у краљевачком часопису „Повеља“

На Рохас булевару у Манили, једној од најважнијих улица главног града Филипина, негде по средини налази се познати Ризалпарк. То је нека врста светилишта и место ходочашћа Филипинаца. Зна се и зашто. Цео овај опромни комплекс који захвата 58 хектара — меморијални

је центар посвећен др Хозе Ризалу, патриоти, ратнику, песнику и националном хероју Филипина. У старој тврђави на том комплексу налази се и Музеј доктора Ризала.

БОРАЦ ЗА НАЦИОНАЛНО ОСЛОБОБЕЊЕ

Ко је био Хозе Ризал и чиме је задужио нацију? Рођен 1861. године у имућној породици, стекао је највише образовање. Завршио је медицину, затим филозофију и стекао два доктората (медицинских и филозофских наука). Бавио се и књижевношћу и написао је много родољубивих песама, будући дух националног поноса и ослободилачких идеја филипинског народа у борби против шпанских завојевача.

Објављујући 1886. године своју прву књигу песама „No i me tangege“, у којој је приказао суровост и бестијалност шпанских окупатора, љуто се замерао властима. У својим песмама он велича слободарски дух народа и предказује догледни дан слободе. Књига је била забрањена, а др Ризал ухапшен и протеран у изгнанство. Издао је и другу књигу песама „E fi ibusterisimo“, опет са родољубивом садржином и са приказом тешког социјалног и општег стања филипинског народа. Вратио се у Манилу, али је убрзо ухапшен и заточен у тврђаву „Форт Сантјаго“, удаљену неколико улица ниже, која и данас стоји на обали реке Пасиг, при њеном ушћу у Манилски залив. Ноћ уочи погубљења написао је своју чувену песму „Mi u timo adios“. Песму поруке и наде.

Стрелан је у Манили, 30. децембра 1898. године.

ДЕЛИЋ РОДНОГ ГРАДА

Песма „Моје последње збогом“ постала је нешто као завет Филипинаца. Као порука која охрабрује и вера у коначно национално и социјално ослобођење.

„... Домовино, која си мој идол била, болу мојих болова,
Ви вољени Филипини, чујте моје последње збогом:
Вама завештавам све, родитеље, своје, све што сам волео,
Одлазим тамо где нема робова, крвника ни тлачитеља,
Где вера не убија, где је онај што влада Бог...”

У старој шпанској тврђави у овом меморијалном комплексу налази се и Музеј др Ризала. Ту су његове личне ствари, књиге, рукописи, преписка са пријатељима, поруке народу патриотске садржине. Ту су и преводи његових песама. Сваки превод песме „Моје последње збогом“ је означен и са свим детаљима; ко је превео, у којој земљи, граду и у коме часопису.

И, ето сусрета са делићем родног града, овде — на далеким Филипинима, у Манили, на острву Лузону. Јер, у витрини стоји натпис: „Ова песма преведена је и објављена у часопису „Повеља“ у Краљево, Југославија“).

Краљево је једини југословенски град који се помиње у овом музеју бескрајно удаљеном од Југославије. То је заслугом уредништва часописа, преводиоца Загорке Лилић и професора Јелице Ивковић, која је песму донела са Филипина. Био сам поносан и срећан. Због посете Музеју. Због тога што сам толико видео и сазнао о великом филипинском родољубу.

И због „Повеље“, понајвише...

* Ибарске новости, Краљево, 1988.

